

*Монахиња Калиоџија,
Манасџир Нера, Румунија*

АУТЕНТИЧНО МОНАШКО ПРЕДАЊЕ – КАКО ГА ПРЕНΟΣИМО? КОМЕ ГА ПРЕНΟΣИМО?

Улога монашких заједница у секуларизованом друштву по Светом старцу Софронију из Есекса

Провидећи својим пророчким духом распрострањање научно-технолошке секуларизације на читав хришћански свет, Преподобни наш старац Софроније (Сахаров) расуђивао је на следећи начин о виду и улози монашког живота у постмодернизму, свестан чињенице да организација монашког живота у Есексу може постати извор надахнућа, односно темељ и смисао будућих монашких обитељи¹: *Наш живої̄ у Есексу не исїиче се као узор за њодражавање било коме. Изїрађујемо свој живої̄ на основу реалносїи услова који су нам даїи; сїоїа немамо моїућносїи њоїїуної држања сїољашњих форми, насїалих њоком њоследњих векова. Неко би можда назвао „класичним монашївом“ оно шїо су сїворили Оци који су њреїходили нама и ближи су нам, али лично осећам већу њривлалносїи њрема њрвим вековима њојаве великої њодвижничкої њредања наше Цркве.*

¹ Види: Архїм. Софронїу, *Тд мустїрїо тїс хрїсїанїкїс ζωїс*, I. М. Тїсїου Προδρόμου, "Εσσεξ Άγγλїας 2010, 66.

У оквирима локалних Цркава (Грчке, Русије, Аѿоса, Бујарске, Србије, Румуније и друїих) још увек се ѿо инерцији одржавају усѿаљени сисѿеми, док се свуда, чак и на Светѿој Гори, ѿосѿејено уводе ѿромене, које су ѿоследица разлика између нових и сѿтарих ѿенерација. Промене се ѿримеђују на свим нивоима. Наши савременици немају ни физичку ни духовну издржљивосѿ, да бисмо их моѿли уѿоредити са Оцима. Монашѿву све више ѿрилазе образовани људи, инѿтелекѿуално обделани, али који су живели у окружењу у коме је молиѿтва ѿоѿово сасвим одсуѿна и без икаквої додира са духовним доживљајима блиским одојчади, деци и младима. Промениле су се и насѿављају да се брзо мењају социјалне и економске сѿрукѿуре држава. [...]

Моје уѿознавање са најкласичнијим монашѿвом Светѿе Горе дало ми је смелосѿи да се не задржавам на сѿољашњим ѿешкођама нашеї века, већ да на светѿи и одлучан начин осѿанем ѿри неѿролазним елементима нашеї ѿодвижничкої ѿредања. У мери у којој је ѿо моѿуће, ни ми не одбацујемо форму одевања, усѿановљену ради чувања најважнијих лиѿтурѿијских ѿредања, ѿиѿика боѿослужења, међуѿим, наша ѿажња уѿлавном је окренуѿа образовању оних који сѿиуѿају на ѿоље боѿословља, разумевања начела ѿодвижнишѿва која су заисѿа дарована човечансѿву Светѿим Духом. [...] Циљ свих хриѿћанских ѿенерација јесѿе да не умање Божји дар човечансѿву, даѿи Оваїлоћењем Лоѿоса и Силаском Светѿоїа Духа.²

² Ἀρχιμ. Σωφρονίου, Ἐὶ μυστήριον τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, Ἰ. Μ. Τιμίου Προδρόμου, Ἐσσεξ Ἀγγλίας 2010, 71–73.

Пример хришћанског живота у дехристијанизованом свету

Пре много година, када смо са целокупним сестринством посетили Манастир Светог Јована Крститеља у Есексу, лично смо се уверили у практичан начин на који су остварене наведене речи Светог старца Софронија, о одговорности хришћанина, тј. монаха према свету. Провели смо читав дан, од јутра до вечери, учествујући у свим важним догађајима тамошњег братства: у Светој Литургији, доручку и ручку, док смо време између ових активности „откупљивали“ кроз званичне и незваничне разговоре са монасима и монахињама који су нас угостили, за шетње унутар манастира и наравно, за целивање гроба нашег вољеног старца Софронија. Били смо сведоци начина живота у којем су правила и спољашње форме служења и организације поједностављене, прилагођене свакодневним потребама, сведене на минимум, да би остале оно што заиста јесу: не циљеви сами по себи, већ напросто канали кроз које се преноси и проживљава суштина живота, „скривена са Христом у Богу“³ – *иуно осћварење боіоликосћи, као уіодобљење Христџу*.⁴ Као што исон у византијској музици истиче мелодију са њеним лепим мелизмама – при чему се подразумева да он мора бити једноставан, уздржан и усклађен са дугим музичким композицијама, а не извођен за сваку појединачну ноту, што може повремено стварати музички несклад – на сличан начин, спољашња правила не треба да буду сама по себи „мелодија“. Она треба да служе, не да поробљавају; да надахњују, а не да ограничавају, како би нас припремила

³ Види: Кол. 3, 3.

⁴ Ἀρχμ. Σωφρονίου, *Τὸ μυστήριον τῆς χριστιανικῆς ζωῆς*, 74.

да уђемо у Царство слободе „деце Божије“⁵, за које је вечни закон њој ошожано пребивање у Очинској љубави⁶.

Као што су се, пре много година, монаси и монахиње светог манастира у Есексу – непосредни наследници духовног богатства Светих старца Силуана и Софронија, доследни њиховом *Вјерују* – са љубављу окренули сестринству манастира Нера, на исти начин и данас пожртвовано отварају своја срца онима који кроче на њихов праг, са којима својим *начином животоа*⁷, сопственим примером, деле труд да постану деца Божија. Њихова љубав излива се подједнако на све њихове госте: лаике и монахе, брачне парове и нежењене односно неудате, на одрасле, младе или децу. Клупе манастирске порте познате су онима који су ту долазили као места сусрета, упознавања, разговора, руковођења, сапутништва, где свака душа од монаха добија своју духовну храну.

Какво дело монаси покушавају да остваре у тим приликама на корист ближњих, детаљно сазнајемо од сестре Магдалине, монахиње сестринства у Есексу, која своје искуство открива у две књиге: *Размишљања о деци у Православној Цркви данас* и *Разговори са децом. Предајући веру*. Написане на подстицај Светог Софронија, ове књиге објављене су на више језика (енглеском, грчком, српском, француском, румунском и арапском), како би се што шира публика и што већи број хришћанских родитеља упознали са њиховим садржајем. Захваљујући послушању повереном јој од стране Светог Софронија, да се посвети православном васпитању деце и младих, сестра Магдалина у поменутиим делима на основу стеченог искуства

⁵ Види: Фил. 2, 15.

⁶ Ἀρχμ. Σωφρονίου, *Τὸ μυστήριον τῆς χριστιανικῆς ζωῆς*, 76.

⁷ *Исшо*, 66.

даје пример преношења основа хришћанског богословља најмлађима, где кроз сусрете и незваничне разговоре са њима, одрасли својим понашањем и речима одушевљавају најмађе за хришћански живот. Сестра показује како уопштени разговори, који се воде на пријатељски, а не на „проповеднички“ начин, о детаљима свакодневног живота – *о иџрама, одећи, филмовима, часовима и „ни о чему џосебно“*⁸ – успевају да охрабре децу да говоре о успесима и разочарењима, радосним и тужним догађајима, помирењима и свађама, односно о целокупној драматици људског живота. И то зато што за хришћане сваки аспект живота има пресудни значај и треба да се поставља, третира и вреднује у светлости Христових заповести, док је духовни живот целина која обједињује све нивое живота једне личности – телесни, духовни, професионални, породични и остале – те утиче на живот читавог човечанства.

Враћајући се у време наше посете манастиру у Есексу, нагласила бих да смо тада биле врло младо сестринство, које се тек формирало, и тражиле смо да упознамо аутентично православно монашко предање. Потичемо из православне земље која је тих година, уз мученичке жртве и крвопролиће, поново открила своју слободу и своју веру, потиснуте током атеистичко-комунистичке диктатуре. На националном нивоу, атмосфера је била окрепљујућа и узаврела: након одласка Чаушескуа 1989. године, хришћанске организације и монашке заједнице су се препородиле и умножиле, богословско образовање поново је интегрисано у државни образовни систем, а веронаука опет уведена на свим нивоима предуниверзитетског образовања. Основане су бројне издавачке куће за штампање духовних књига,

⁸ Maica Magdalena, *Cum să comunicăm copiilor credința ortodoxă*, trad. Cristian Pop și diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2008, 10.

а разни симпосиони пружали су прилику широј јавности да упозна духовне Оце, који су делили са њом своје филокалијско искуство. Тако је пример манастира у Есексу за нас, сестринство манастира Нера, представљао референцу, али не и нешто што се одмах могло применити. Из ког разлога бисмо напустили лагодност мирног и постепеног развоја наше обитељи (иако, по општем мишљењу, период настанка младог сестринства уопште није миран)? Талас орних младих генерација ослобођених од ауторитаризма, које су нестрпљиво желеле да упознају и исповедају своју веру, да се посвете хришћанском животу утемељеном на учењу Светих отаца, а посебно монашком начину живота, понео је и нас из стања инертности у ширење нашег сестринства. Оно је сваке године расло са не мање од десет душа, изабраних међу десетинама младих девојака, које су пролазиле период искушеништва у нашем манастиру.

Сејући семе хришћанске вере у душама данашњих младих генерација

Као што нас учи миленијумска историја човечанства, после периода благостања, неизбежно следи декаденција, која се усељава неприметно, без много упозоравајућих знакова. Румунско хришћанско друштво, које се 2011. године хвалило импресивним процентом православних хришћана (86,45% становништва), урушило се, пошто је из темеља нагризено нехришћанским утицајима. Као звезда која завршава своје сагоревање и умирањем рађа звездану црну рупу, која почиње да гута звезде око себе, чиме повећава своју масу, хришћанска Румунија је постепено напуштала пут вере и излетела са колосека. То се одразило на све друштвене институције, засноване на хришћанским

принципима на свим нивоима: од политичких, правних, економских, па до културних, верских и оних који се одnose на приватни живот људи. Ово је нарочито постало очигледно 2018. године кроз неуспех референдума, покренутог од стране Коалиције за породицу, са циљем да се у тексту румунског Устава израз „између супружника“ замени јаснијом формулацијом „између једног мушкарца и једне жене“, с намером да се уставно забране истополни бракови. Тада је излазност гласача једва достигла 21,1% становништва земље, а глас оних који су неправославно исповедили веру био је знатно јачи од гласа оних који су се 2011. године, у много већем броју, изјаснили као православни хришћани.

Реалност изражена речима Светог старца Софронија, које смо читали у књигама и видели остварене у животу обитељи у Есексу, постала је и наша савремена реалност. Наиме, када је у Румунији хришћанство изгубило привилегију власти као „државна религија“, Црква је позвана да оживи дух катихизације и поновне јеванђелске мисије у свету окренутог идолопоклонству. Дискредитујући образовање, породицу и религију, данашњи човек дошао је до тога да Бога сматра за обичну ствар, без које може изврсно да живи, чиме је себе учинио пленом спољашњих и унутрашњих искушења, која се рапидно умножавају. Током последњих деценија, човек је све више скретао са пута откривања и остварења Божјег плана о себи самом, додајући све више озбиљних отпадништва онима која су циклично обележила историју човечанства, а која су почела Адамовим преступом у Рају. За заблуделе синове нашег доба, пут повратка Небеском Оцу је много тежи него што је био за све претходне генерације.

Трагикомични видео-снимци који круже на Јутјубу, са кумовима који на крштењу нису у стању ни да течно

прочитају Символ вере, те стога мрмљају читав низ богохулстава, са једне стране одражавају одсуство катихизације, а са друге, формалност и површност, са којима се обављају многа црквена чинодејства. Осећа се, дакле, изразита потреба да се јеванђељска порука савременом човеку представи на разумљив и прикладан начин. Очигледно је да су прошла времена када смо на конференцијама држали говоре са говорница и исцрпно анализирали богатство хришћанског предања. Сада су дошли дани у којима су актуелна питања и основна проблематика – *како и коме, у наше време, предајти хришћанско наслеђе?*

Са децом наивношћу, која нас је карактерисала пре више од десет година, начин живота у Есексу сматрали смо спокојним и неузнемиреним, плодом зрелости обитељи и њене унутрашње, боље рећи – породичне повезаности, а време посвећено посетиоцима тумачили као приземан прекид подвижничког строгог живота. Међутим, временом смо, на основу сопственог искуства, увидели да је такав вид служења – бити на располагању свим људима који пређу манастирски праг и помагати им посвећено, како бисмо допринели њиховом спасењу – веома напоран и да је ово послушање истински саможртвено. Такође смо схватили значај строгог придржавања распореда посета разним манастирима у Грчкој, на Метеорима или на Светој Гори, јер трајна изложеност потребама, очекивањима и захтевима поклоника може довести до духовне исцрпљености.

И ми смо, у складу са својим могућностима, одабрали овај отворен приступ према свим људима, посебно према деци и породицама са децом, држећи им бесплатне часове керамике суботом, недељом или празницима током седмице, у одређеним терминима. Деца веома воле ову активност, пријављују се недељама унапред и, она која

су већ била, нестрпљиво очекују да што пре поново дођу. На часовима учествују десетине деце, било да их доводе родитељи, било да долазе у оквиру група које организују њихове школе. Осим радионице керамике, нудимо им и друге радионице, посебно ако су у питању веће групе деце. Ради пажљивијег старања о њима, делимо их у мање групе, које наизменично учествују у три различите активности. Поред керамике, деца учествују на часовима кувања, као и на семинарима где деца постављају питања сестрама, а оне се труде да одговоре на њихова интересовања.

Наше мишљење о млађој генерацији знатно се променило од када смо отворили врата манастира за све поменуте радионице. Осим модерне одеће, смелих фризура, тетоважа и пирсинга, имали смо прилику да сретнемо живе душе, младе људе који имају потребу за љубављу и топлим срцем, који желе да их неко саслуша са искреним осмехом и без осуде, да их охрабри и успокоји, да их разуме и прихвати. Младима је потребна реч „осољена“, која им открива Божје дело у свету и њиховом животу, као и постојање брижног Небеског Оца, Који чека да загрли своје дете, које се вратило са пута заблуде и пропасти.